

Відділ примусового виконання рішень не може бути відповідачем у справі

11 червня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в рамках справи № 303/3418/17, адміністративне провадження №К/9901/47922/18 (ЄДРСРУ № 82315800#) досліджував питання щодо належності/неналежності відділу примусового виконання рішень бути відповідачем у справі при оскарженні дій державної виконавчої служби.

Суд вказав, що приписами статті 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до частини першої статті 2 Закону № 606-XIV примусове виконання рішень покладається на державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України.

Відповідно до частини четвертої статті 82 вказаного Закону рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами до суду, який видав виконавчий документ, а іншими учасниками виконавчого провадження та особами, які залучаються до проведення виконавчих дій, - до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

Аналогічне положення передбачено ч. 1 ст. 74 Закону 1404-VIII рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

Частиною третьою статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС України, в редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) встановлено, що відповідачем у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби є відповідний орган державної виконавчої служби.

Аналогічні положення знайшли своє відображення також в чинній редакції КАС України (частина третя статті 287)

Відповідно до частини першої статті 3 Закону України від 24.03.1998 № 202/98-ВР «Про державну виконавчу службу» (далі - Закон № 202/98-ВР) органами державної виконавчої служби є: Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, до складу якого входить відділ примусового виконання рішень; управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень; районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Наведений перелік органів державної виконавчої служби є вичерпним.

Статтею 6 Закону України від 02.06.2016 №1403-VIII «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»

передбачено, що систему органів примусового виконання рішень становлять: 1) Міністерство юстиції України; 2) органи державної виконавчої служби, утворені Міністерством юстиції України в установленому законодавством порядку.

Наказом Міністерства юстиції від 20.04.2016 № 1183/5 затверджено Типове положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі.

Відповідно до пункту 1 зазначеного Типового положення управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі (далі - Управління) є органом державної виконавчої служби, який входить до системи органів Міністерства юстиції України, підпорядковується Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (далі - Департамент) та є структурним підрозділом головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі. До складу Управління входить відділ примусового виконання рішень.

ВИСНОВОК: З наведених приписів законодавства випливає, що належними відповідачами у справах з приводу оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби є відповідні органи державної виконавчої служби, а саме: Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі; районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних територіальних управлінь юстиції.

Таким чином, структурні підрозділи органів державної виконавчої служби, зокрема, відділи примусового виконання рішень, не є органами державної виконавчої служби у розумінні Закону, що виключає можливість їхньої участі як відповідачів у справах.

Належним відповідачем у даному спорі є орган державної виконавчої служби - Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у відповідній області.

Окрім цього, відмова у задоволенні адміністративного позову, заявленого до неналежного відповідача, за умови неможливості його заміни на стадії перегляду судового рішення в апеляційному порядку, не позбавляє позивача права на повторне звернення до суду з тим самим позовом до належного відповідача. Аналогічного висновку дійшов Верховний Суд у своїх постановках від 13.06.2018 (справа №303/3416/17), від 10.07.2018 (справа №336/4525/17), від 12.12.2018р. по справі №336/2057/17, від 10.04.2019 по справі № 815/5133/16 та 11.06. 2019 року у справі № 303/3418/17.

Згідно ч. 3 ст. 48 КАС України вказує, якщо позов подано не до тієї особи, яка повинна відповідати за позовом, суд до ухвалення рішення у справі за згодою позивача замінює первісного відповідача належним відповідачем, не

закриваючи провадження у справі, якщо це не потягне за собою зміни підсудності адміністративної справи. Суд має право за клопотанням позивача до ухвалення рішення у справі залучити до участі у ній співвідповідача. Аналіз наведеної статті КАС України дає підстави для висновку, що заміна неналежного відповідача, або залучення до справи співвідповідача може проводитися виключно судом першої інстанції. Аналогічне право закріплене й у ст. 51 ЦПК України та 48 ГПК України.

Управління державної виконавчої служби
Головного територіального
управління юстиції у місті Києві